

ватися на удосконаленні та узгодженні положень законодавства щодо управління об'єктами державної власності, зокрема прийнятті змін та доповнень до Закону України «Про управління об'єктами державної власності, впровадженні Типового положення про ревізійну комісію господарського товариства, в статутному капіталі якого державна частка перевищує 50 %. Потребує доопрацювання нормативно-законодавчі документи щодо наглядових рад ВАТ та підвищення ефективності фінансового і інвестиційного управління, дивідендної політики та стратегічного планування розвитку акціонерних товариств.

УДК 65.01

О. М. Гребешкова, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СИНЕРГІЗМ СТРАТЕГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ОЦІНКИ

Виявлено характер проблем ідентифікації джерел виявлення синергії стратегічного партнерства як моделі розвитку підприємства за умов турбулентних змін середовища його господарювання. Систематизовано підходи до оцінки синергійних ефектів з різних науково-методологічних позицій.

The nature of problems in identification of the sources of the strategic partnerships' synergy as an enterprise's development model in conditions of changing economical environment is determined. The approaches to estimation of synergic effects from the view of different methodologies are systemized.

Кардинальні зміни середовища функціонування сучасних підприємств зумовлюють необхідність пошуку нових способів виживання економічних організацій. Внаслідок зміщення акцентів від прямого протистояння до «співконкуренції» в поясненні природи конкуренції перед підприємствами постає проблема реалізації різноманітних форм та способів партнерської взаємодії: від укладання довгострокових двосторонніх угод про поставки — до створення нових стратегічно автономних організаційних утворень проектного та процесного типу задля вирішення спільних завдань. За яскравим виразом *Пітера Ф. Друкера*, «... сучасний бізнес зростає за рахунок різноманітних альянсів, спільних підприємств і партнерства зі споживачами, але це, нажаль, розумі-

ють лише одиниці» [1]. Спектр подібних форм взаємодії та сфер їх можливої реалізації надзвичайно широкий. Тому питання природи та ефективності стратегічних партнерств набувають зростаючої практичної та наукової актуальності.

В управлінській науці трактування терміну «стратегічне партнерство» залишається неусталеним. Але більшість дослідників визнають, що до такої моделі розвитку слід відносити стійку взаємодію двох (або більше) економічних організацій, що передбачає створення загальної споживчої цінності з певними унікальними характеристиками шляхом розподілу зон відповідальності та результатів цієї взаємодії між партнерами. Одним з основних критеріїв доцільності утворення стратегічного партнерства визнається отримання позитивного синергійного ефекту [2].

Сутність синергійного ефекту найчастіше розкривається через таку залежність: « $2 + 2 = 5$ », тобто результати спільної діяльності суб'єктів виявляються суттєво більшими, ніж вони здатні досягти поодиночі. Проте не заперечуючи існування такого ефекту, питання виявлення джерел його формування та способів вимірювання залишаються відкритими. Найчастіше виділяють чотири сфери виникнення синергійного ефекту взаємодії підприємств: 1) комерційну або ринкову — як результат «зв'язаного» продажу; 2) операційну — як результат більш своєрідної оптимізації використання виробничих потужностей та персоналу; 3) інвестиційну — як результат спільного використання заводського обладнання, загальних запасів сировини тощо; 4) управлінську, що зумовлена використанням досвіду менеджерів.

Неоднозначними виявляються й способи вимірювання синергійного ефекту та сфери їх застосування. Свій внесок у наукове обґрунтування концепції стратегічного партнерства, у т. ч. через пояснення природи синергійного ефекту, зробили дослідники різних наукових напрямків. З позицій теорії трансакційних витрат цими питаннями опікувались О. Уїлльямсон, П. Баклі, М. Кассон, Б. Когут, А. Пархе. У межах ресурсно-компетенційної концепції фірми цікавими слід визнати відповідні здобутки Дж. Пфеффера, Дж. Саласника, Дж. Хамела, К. Прахалада, Р. Холла. Поясненням динаміки стратегічних альянсів у динамічному зовнішньому середовищі присвячені дослідження таких представників теорії галузевих ринків, як Дж. Тироль, П. Діксон, Дж. Ордовер, В. Шан, В. Гамільтон. Проте останнім часом найбільшої уваги проблема ідентифікації джерел та оцінки синергійного ефекту взаємодії підприємств набула в межах розвитку школи стратегічного управління.

Серед широко застосовуваних у практиці оцінки стратегічного ефекту партнерських угод між підприємствами вважаємо за можливе виділити три групи підходів: 1) дослідження динаміки ринкової (конкурентної) позиції підприємств-партнерів та/або партнерства в цілому; 2) оцінка на основі методів фінансового аналізу підприємств-партнерів [3]; 3) оцінка з позиції концепції співставлення вигід і витрат створення та функціонування стратегічного партнерства, яка складає методологічне підґрунтя прийняття та оцінки проектних рішень. Кожна з цих груп підходів має свою прийнятну сферу застосування, але й свої обмеження та недоліки. Однак розглядати зазначені групи підходів до оцінки синергійних ефектів як методично автономні, на наше переконання, недоцільно.

Серед проблем, які найчастіше згадуються при оцінці синергійного ефекту стратегічної взаємодії підприємств, слід пригадати: багатогранність та поліаспектність партнерських відносин як таких; асиметричність інформації про результати партнерства; переважання експертних методів оцінки факторів та результатів стратегічного партнерства внаслідок неявної природи деяких з об'єктів такої оцінки; недосконалість комунікаційних механізмів в межах партнерства тощо.

Література

1. *Друкер Питер Ф.* Задачи менеджмента в XXI веке: Уч. пос. / Пер. с англ. — М.: Издательский дом «Вильямс», 2000. — 272 с.
2. *Кемпбелл Э., Лачс С.* Стратегический синергизм: 2-е изд. — СПб.: Питер, 2004. — 416 с.
3. *Маренный М. А.* Методы финансового анализа кооперационных взаимодействий малых промышленных предприятий // Аудит и финансовый анализ. — 2001. — № 3.

УДК. 325.455+334.723+355.43

І. О. Жалніна, аспірант,
НДІ

ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАТЕГІЧНО ВАЖЛИВИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ТА БЕЗПЕКИ КРАЇНИ